

How Close is Close? Predicting Mashiach and Longing for Redemption

בין המצרים, תש"פ
Kollel Yom Rishon

1) חבוק - פרק ב פסוק ג

כי עוד חזון למועד, ויפת לקץ ולא יכזב, אם יתמהמה חכה לו, כי בא יבא לא יאחר.

2) מסכת סנהדרין - דף צז:

מאי "ויפת לקץ ולא יכזב"? אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: תיפח עצמן¹ של מחשבי קיצין, שהיו אומרים: כיון שהגיע את הקץ ולא בא, שוב אינו בא. אלא חכה לו, שנאמר "אם יתמהמה חכה לו". שמא תאמר אנו מחכים והוא אינו מחכה? תלמוד לומר "ולכן יחכה ד' לתנצחם ולכן ירום לרחמכם" (ישעי' ל, יח).

3) מסכת דרך ארץ - פרק א [פרק היוצא], הלכה יג
ר' יוסי אומר: הנותן את הקץ אין לו חלק לעולם הבא.

4) רמב"ם - הלכות מלכים פרק יב הלכה ב

...וכן לא יחשב הקצין, אמרו חכמים תפח דעתן² של מחשבי הקצים, אלא יחכה ויאמין בכלל הדבר כמו שבארנו.

5) אבני זכרון - סימן רכט³ (שיחות ה"חזוה" מלובלין, נערך ע"י ר' יוסף ירוחם פישל הגר)

הרבי מלובלין זצ"ל אמר: על מחשבי קיצין של משיח צדקנו ב"ב, כי על פי הלכה באם בן רואה לאב שאינו עושה חלילה כיאות, אז משום כבוד אב לא יוכל לומר לו שאינו עושה כשורה, רק החיוב להראות לו בתורה בפוסקים ולומר לו אבא כך כתוב בתורה (עין יו"ד סי' ר"מ סעיף י"ד, ובמס' קדושין לב.). וכיון שאנו רוצים לחוות דעתנו לאבינו שבשמים שירחם על בניו ויגאל אותם בקרוב, וכי אין מן היושר שיסבלו עוד עול גלות, לכן צדיקי הדורות מחדשים איזה קץ משיח, ועושים על זה רמז באיזה פסוק בתנ"ך איך שבשנה זו יבוא משיח צדקנו, והוא להראות לאבינו הבורא ית"ש, "אבא, כך כתוב בתורה"... היינו דבאותו מקום בתורה הקדושה כתוב, שבשנה זו יבוא משיח צדקנו בב"א.

6) Man's Search for Meaning (Viktor E. Frankl; pg 97) - "To those who know how close the connection is between the state of mind of a man - his courage and hope, or lack of them - and the state of immunity of his body, will understand that the sudden loss of hope and courage can have a deadly effect. The ultimate cause of my friend's death was that the expected liberation did not come and he was severely disappointed. This suddenly lowered his body's resistance against the latent typhus infection. His faith in the future and his will to live had become paralyzed and his body fell victim to illness - and thus the voice of his dream was right after all."

7) The Encyclopedia of Hasidism (pg 219), "R' Eliezer Horowitz of Dzikov"-

Many people believed that the Messiah would come in 1860, a belief based on a reference in the Zohar. In 1860, during the Festival of Tabernacles (סוכות), R' Eliezer publicly affirmed that the Messiah would not come. Later he explained the motive for his negative statement: "better that people should lose faith in me and accuse me of telling lies than that they should lose faith in the Messiah."

8) בני יששכר - מאמרי חודש סיון - מאמר ה'⁴, אות יט (ר' צבי אלימלך מדינוב זי"ע)

ובאמונה הלזו מחוייבים אנחנו להאמין גם בנידון אריכות הגלות החל הזה, הגם שכפי הנראה מדברי הנבואה "כל היום דן" (איכה א, יג) נגזרה הגלות רק עד סוף אלף החמישי הוי"ד אשר נהפך וכו', וכבר עברו עידן ועידנים ואנחנו לא נושענו, וגם כמה וכמה קיצים מבוארים בזהר הקדוש ובספרים קדמונים בעלי רוח הקודש האמיתיים וכבר עברו, הנה יתבהל הרעיון בראותו כל זאת, אמנם כי כן מחיוב האמונה עפ"י התורה והנבואה להאמין בהש"י שהוא כל יכול אפילו בב' הפכיים שאין השכל יכול לחייב, על כן מחוייבים אנחנו להאמין בביאת משיחנו במהרה בימינו, גם מחוייבים אנחנו להאמין בדברי הנביאים והחכמים אשר כתבו קיצים ברוח קדשם הגם שכבר עברו, ואיך יצדקו ב' אמונות הללו? אלא על כרחך ישנו באפשרי בחיקו הש"י

¹ בטעם שקיללם דוקא בלשון "תיפח עצמן" ע"י בעיון יעקב

² יש גורסים "תפח רוחם"

³ בשם אור הנפלאות, אות נט

⁴ מאמר "מעלות התורה"

⁵ וע"ע בספר דברי יחזקאל עמ' תלב-תלג

לקיים הבטחתו במהרה בימינו ובודאי יבא משיח, וגם דברי חכמים יתקיימו אשר רוח י"י דבר בם, כגון מה שמבואר במדרש הנעלם שהגאולה ותחיית המתים בשנת ת"ח [זוה"ק ח"א קל"ט ע"ב], מחוייבים אנחנו להאמין שיקוים כן הגם שכבר חלף ועבר הזמן, הנה רחוק הדבר משכילנו איך יכול דבר זה להתקיים, זאי"ת נשים אל לבנו כשתהיה הגאולה במהרה בימינו יתגלה לנו האיך יקויים הכל, וכן בכל שאר הקיצים, הבן הדבר.

9) זוהר – בראשית (פרשת וירא) דף קיח.

וכד יהא קריב ליומי משיחא, אפילו רבי דעלמא זמינן לאשכחא טמירין דחכמתא ולמנדע ביה קצין וחושבנין, ובההוא זמנא אתגליא לכלא.

10) אור לשמים – פרשת בלק (ר' מאיר הלוי אב"ד בק"ק סטאנביץ ובק"ק אפטא זי"ע)

(ידוע להוי שכאן נכתב פירוש אחר על תיבות "תְּשַׁבֵּד", אך נשתנה על פי ציווי צדיקי הדור נ"י מטעם הכמוס).

11) הסכמת חתנו ר' מנחם מענדיל מגלאגוב זצ"ל

וזאת להוי ידוע שבפרשת בלק בהפירוש על פסוק "כי אם יהיה לְבַעַר קֶזֶן עד מה אֲשׁוּר תִּשְׁבְּדָה". על תיבת "תְּשַׁבֵּד" נכתב בהכתיבות יד פי' אחר, לא כמו שנדפס כעת. והגם שלא הגהתי שום ענין בדבריו הק' הגם שאינם מובנים, כי יראתי לשלוח יד באמרות הקדושות, אך על תיבת "תְּשַׁבֵּד" הוכרתי להעלים הפי' שפי' כבוד חותני ז"ל מטעם הכמוס, ופירשתי בפירוש פשוט כדי לסיים הפסוק.

12) במדבר (בלק) – פרק כד, פסוק יז

אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עֵתָהּ, אֲשׁוּרֵנוּ וְלֹא קְרוּב, דָּרְךְ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב וְקַם שֶׁבֶט מִיִּשְׂרָאֵל, וְיַחֲפֹץ פְּאֵתִי מוֹאֵב וְקָרָקֶר פֶּל בְּנֵי שֵׁת.

13) מדרש ילקוט שמעוני – פרשת בלק, רמז תשעא

"אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עֵתָהּ" [כד, יז], אמר רבי יצחק: משה אמר "כי קְרוּב יום אֵינְדָם" (דברים לב, לה), "כי קְרוּב אֶלְיָךְ הַדָּבָר מְאֹד" (דברים ל, יד), ובלעם אמר "אֶרְאֶנּוּ וְלֹא עֵתָהּ", משל למלך שנתן מדינה לבנו במקום רחוק, והיו אוהבו ואויבו הולכין עמו. כשמהלכין בדרך, א"ל אויבו, לפי ששונא אותך אביך נתן לך מדינה במקום רחוק. קצרה דעתו של בן המלך. אוהבו אמר לו, עכשיו אנו מגיעין אצל מדינה, ומתקנין לנו כל מעדנים. מיד נתקררה דעתו של בן המלך. וכן ישעיה אמר "כי קְרוּב יום ה'" (ישעיה יג, ו).

14) מדרש תנחומא (בבור) – דברים, אות ו

"דָּרְךְ כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב" (במדבר כד יז), זה מלך המשיח

15) בראשית (לך לך) – פרק טו, פסוק ה

וַיֹּצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה, וַיֹּאמֶר הֶבֶט-נָא הַשְּׁמַיְמָה וְסַפֵּר הַכּוֹכָבִים אִם תּוּכַל, לְסַפֵּר אֹתָם; וַיֹּאמֶר לוֹ, כֹּה יִהְיֶה זֶרְעֶךָ.

16) בית ישראל: מבחר מאמרים עי התורה ולמועדים מאת ר"י בעש"ט – פרשת לך לך, אות לו

"הבט נא השמימה וספור הכוכבים וכו' כה יהיה זרעך". כמו שהוכבים נראים למטה כקטנים ולמעלה בשמים הם גדולים מאד, כן בני ישראל נראים קטנים למטה בעוה"ז, ובעולם העליון הם גדולים למאוד. (ועיין בפסחים דף נ' תחתונים למעלה, ובב"מ דף פ"ה כל המקטין עצמו בעוה"ז נעשה גדול לעוה"ב).

17) מעין בית השואבה (ר' שמעון שוואב) – פרשת בשלח (טז: לא)

כשזכיתי להיות בי בר רב דחד יומא ולשבות שבת פרשת ויקהל-פקודי שנת תר"צ בביתו של הגה"ק מרן החפץ חיים זצוק"ל שמעתי מפיו הקדוש בליל ש"ק הדרוש דלהלן:

אמרו רז"ל שהמן נשתנה טעמו לפי מחשבת כל איש ואיש, אי"כ צריכים לשאול מה טעם היה לו להמן אם לא היה האוכל חושב שום מחשבה בשעת אכילת המן. [ופנה להמסובים שיענו על שאלתו, וכולם שתקו. אז אמר] אני אגיד לכם "אז מ'טראכט נישט האט עס קיין טעם נישט" [בלי מחשבה אין לו שום טעם], שדבר רוחני מקבל טעם לפי ערך המחשבה...וכן יהיה בביאת המשיח אם יתן דעתו לראות התגלות מלכות ה' ירגיש טעם מתוק שאין כמוהו, אבל אם לא יתן דעתו על זה, אז תבוא הגאולה והוא לא ירגיש כלום.

18) שמות – פרק ג, פסוק יג-יד

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָאֱלֹקִים הִנֵּה אֲנִי בָּא אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאָמַרְתִּי לָהֶם אֱלֹקֵי אֲבוֹתֵיכֶם שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם וְאָמְרוּ לִי מַה שָּׂמוּ? מַה אָמַר אֲלֵהֶם. וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם. וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֶל מֹשֶׁה אֶהְיֶה-הָ אֲשֶׁר אֶהְיֶה-הָ, וַיֹּאמֶר כֹּה תֹאמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶהְיֶה-הָ שְׁלַחְנִי אֲלֵיכֶם.

19) העמק דבר – פסוק יד (נצי"ב מוואלאזין זצ"ל)

אֶהְיֶה-הָ אֲשֶׁר אֶהְיֶה-הָ. אין האופן ברור כעת, משום שזה תלוי בהכנת המקבלים. ואם כן אהיה מתנהג בפעולתי כפי אשר אהיה בכח ישראל אשר יתנו לי.

⁶ ר' מתתיהו יחזקאל גוטמן